

**AKTUALIZACJA
INWENTARYZACJI PRZYRODNICZEJ
TERENU PLANOWANEJ BUDOWY
EKOLOGICZNEGO CENTRUM ODZYSKU
ENERGII W RUDZIE ŚLĄSKIEJ**

Fot. 1. Fragment analizowanego terenu.

dr Mariusz Głubowski

Łódź, 2021

Wstęp

Celem opracowania była weryfikacja informacji zawartych w raporcie i inwentaryzacji terenu planowanej budowy Ekologicznego Centrum Odzysku Energii w Rudzie Śląskiej, sporządzonemu w 2018 roku. Proces uzyskiwania decyzji odnośnie tej inwestycji znacznie się wydłużył, co wygenerowało potrzebę aktualizacji jego treści.

Poniższa analiza dotyczy tego samego terenu, stanowiącego część rozległej, ok. 17 hektarowej powierzchni o jednolitym charakterze, położonego w Rudzie Śląskiej, w dzielnicy Chebzie, w pobliżu ulic Zabrzeńskiej i P. Niedurnego. Opisywana powierzchnia od południa graniczy z hutą „Pokój” natomiast od pozostałych stron ograniczona jest biegnącą szerokim łukiem linią kolejową. Obszar, na którym lokalizowana jest planowana inwestycja stanowi jak gdyby półokrąg ograniczony od południa terenami huty, a od pozostałych nasypem wspomnianej linii kolejowej.

Powierzchnia terenu jest silnie przekształcona i stanowi typowy teren pogórnicy. Jest to prawdopodobnie rozległa niecka osiadania, która wytworzyła się na skutek zapadania się gruntu pod wpływem robót górniczych. Miejsce to już na długo przed pierwotnymi badaniami, było wypełnione zwiezionym tu materiałem ziemnym. Obecnie, w centralnej części terenu, w miejscu stanowiącym właściwy teren planowanej budowy, pojawiły się nowe, znaczne masy kruszyw, które zmieniły częściowo konfigurację terenu.

Fot. 2. Nowy materiał skalny, nawieziony w miejscu planowanej budowy.

Na całym opisywanym obszarze brak jest naturalnych siedlisk. Cały teren to grunty zdewastowane, porośnięte obecnie spontaniczną roślinnością ruderalną, młodymi zadrzewieniami lub pozbawione roślinności.

Fot. 3. Charakter miejscowego środowiska.

Położenie i granice terenu inwestycji

Inwestycja jest planowana w granicach miasta Ruda Śląska, pomiędzy dzielnicami Chebzie na północy i Nowy Bytom na południu. Krajobraz jest tutaj zdominowany przez długoletnią działalność górniczą i przemysłową. W sąsiedztwie, od strony wschodniej i południowej znajdują się rozległe tereny Huty Pokój, blisko przebiegają także ruchliwe arterie komunikacyjne – na północy jest to Trasa Średnicowa. Zaś po stronie zachodniej droga wojewódzka nr 925 wraz z rozległym węzłem łączącym obie trasy.

Bezpośrednią granicę terenu od strony południowej wyznacza ogrodzenie terenu Huty Pokój, a od zachodu wysoki nasyp linii kolejowej. Granica północna przebiega w znacznej mierze wzdłuż nieutwardzonej drogi, natomiast granica wschodnia jest zupełnie nieczytelna w terenie. Istotne jednak, że zarówno od północy jak i od wschodu do analizowanej powierzchni przylegają tereny o identycznym charakterze środowiska.

Material i metody

Niniejsze opracowanie sporządzono na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w październiku 2021 roku.

W badaniach zastosowano metodę marszrutową, polegającą na zinwentaryzowaniu i zwaloryzowaniu elementów przyrody w terenie objętym planowaną inwestycją. Szczególny nacisk położono na stwierdzenie czy na obserwowanym terenie występują chronione siedliska przyrodnicze oraz chronione gatunki grzybów, roślin i zwierząt, tj. znajdujące się na listach chronionych gatunków roślin i zwierząt, listach z załączników do dyrektyw NATURA 2000, obiektów i obszarów podlegających ochronie, w tym zwłaszcza na potencjalnie występujące:

- Gatunki roślin z załącznika II do Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG;
- Gatunki roślin objętych ochroną zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 (Dz. U. 2014, poz. 1409), w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną
- Gatunki grzybów objętych ochroną zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 października 2014 (Dz. U. 2014, poz. 1408), w sprawie ochrony gatunkowej grzybów
- Gatunki zwierząt z załącznika II i IV do Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG;
- Gatunki zwierząt objętych ochroną zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. (Dz. U. 2016 r. poz. 2183) w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.
- Obiekty i obszary podlegające ochronie na mocy Ustawy o Ochronie Przyrody z dnia 16 kwietnia 2004. (Dz. U. Nr 92, poz. 880).

Przy inwentaryzacji zwierząt posługiwano się wieloma metodami, takimi jak bezpośrednie obserwacje, w tym także z użyciem lornetki, nasłuchy, poszukiwania wszelkich śladów, w tym gniazd, tropów, odchodów i martwych zwierząt itp.

Ze względu na porę roku, praktycznie po zakończeniu okresu wegetacyjnego oraz aktywności większości zwierząt, z których część opuściła już tereny lęgowe, obecny etap badań skupiał się głównie na porównaniu obecnego stanu miejscowych siedlisk z ich obrazem sprzed 3 lat. W połączeniu z dobrym rozpoznaniem miejscowych walorów przyrodniczych podczas poprzednich kontroli pozwala to na rzetelną ocenę przyrodniczą

Opis środowisk badanego obszaru

Mimo upływu czasu charakter terenu pozostał taki sam jak przy poprzednich badaniach. Obszar podlegający inwentaryzacji nadal stanowi teren zdewastowany w przeszłości przez działalność górniczą. Jak wspomniano we wstępie, jak i w poprzednich opracowaniach, jest to prawdopodobnie rozległa niecka powstała w wyniku zapadania się gruntu, która później została wypełniona materiałem stanowiącym odpady górnicze – skałą płoną oraz różnego rodzaju materiałem skalnym.

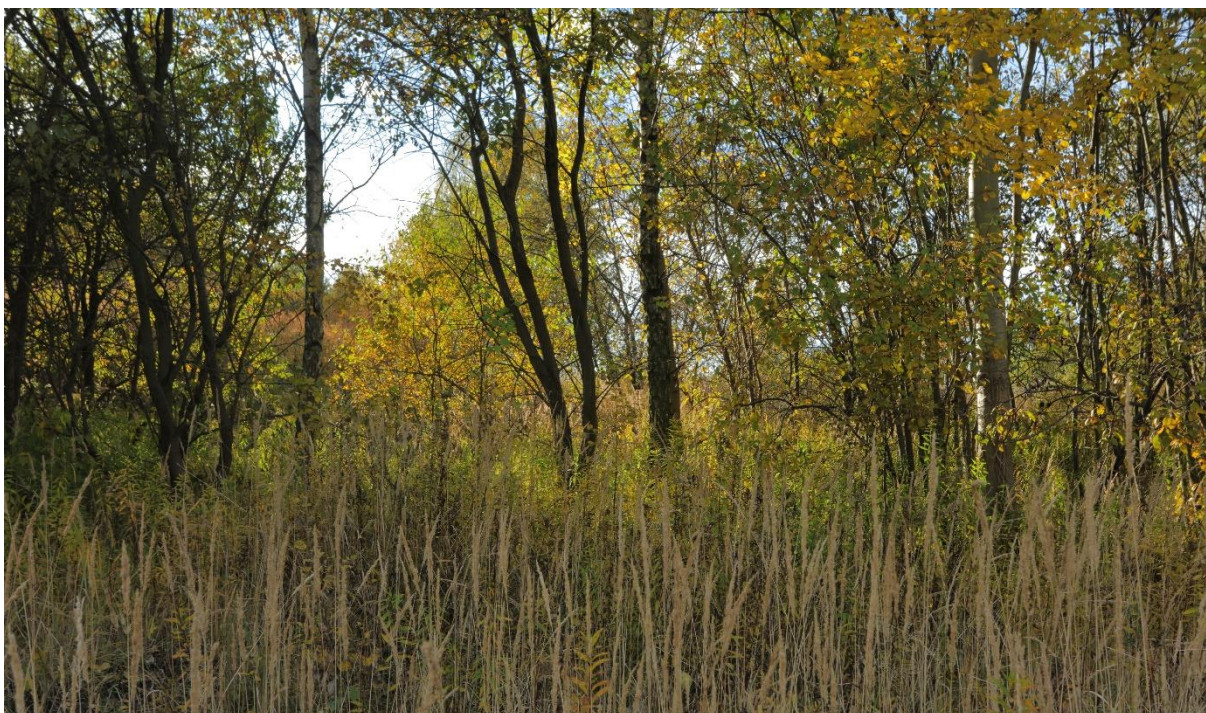
Fot. 4. Rozległa, porośnięta roślinnością ruderalną niecka, której część stanowi teren inwestycji.

Nadal, większość opisywanego terenu porasta roślinność typowa dla miejsc silnie przekształconych przez człowieka i zdewastowanych. Jest to roślinność ruderalna, która rozwinęła się tu spontanicznie na zwałach zwiezonego tu materiału, reprezentowana przez zbiorowiska wysokich bylin oraz traw. Trzon struktury tych zbiorowisk tworzą wysokie byliny - głównie nawłóć późna *Solidago gigantea* i kanadyjska *S. canadensis* murawy trzcinnika piaskowego *Calamagrostis epigeios*. Te dwa typy zbiorowisk wzajemnie się przeplatają i tworzą skomplikowaną strukturę.

Fot. 5. Przeplatające się wzajemnie nawłocie *Solidago sp.* i trzcinnik piaskowy *Calamagrostis epigejos*.

Obok zwartej roślinności zielnej, na obrzeżach, nadal występują tu zadrzewienia, które nie doznały uszczerbku w ostatnich latach. Wśród roślinności zielnej rosną tu pojedyncze egzemplarze oraz podrosty drzew i krzewów takich jak: brzoza brodawkowata *Betula pendula*, głóg jednoszyjkowy *Crataegus monogyna*, dziki bez czarny *Sambucus nigra*, robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia*, klon jesionolistny *Acer negundo*, klon zwyczajny *Acer platanoides*, topola osika *Populus tremula*, i topole euroamerykańskie *Populus x canadensis*, klon jesionolistny *Acer negundo*, dąb szypułkowy *Quercus robur*, czeremcha amerykańska *Padus serotina*, jarzęb pospolity *Sorbus aucuparia*, wierzba iwa *Salix caprea*, a także gatunki drzew i krzewów owocowych i ozdobnych jak np.: grusza *Pyrus sp.*, jabłoń *Malus sp.*, śliwa ałycza *Prunus cerasifera*, orzech włoski *Juglans regia*, dereń biały *Cornus alba*, kasztanowiec zwyczajny *Aesculus hippocastanum*, a także różne gatunki róż *Rosa sp.* i jeżyn *Rubus sp.* Udział podrostu drzew, zwłaszcza brzozy i osiki zauważalnie wzrósł w stosunku do stanu z 2018 roku. Enklawy roślinności drzewiastej nadal mogą stanowić środowisko zwierząt, zwłaszcza ptaków, reprezentowanych przez wciąż te same gatunki. Ich liczebność utrzymuje się zapewne na zbliżonym poziomie.

Fot. 6. Zwarte podrosty topoli osiki *Populus tremula* i brzozy brodawkowatej *Betula pendula*.

Mimo nawiezienia znacznych mas skalnych utrzymał się także opisany w poprzednim raporcie zbiornik wodny, znajdujący się w pobliżu pn-zachodniego narożnika analizowanego terenu. Znajduje się on obecnie u samego podnóża stromej skarpy. Towarzyszy mu kępa zwartej zadrzewienia, z dominacją młodych osik *Populus tremula*. Ze zbiornikiem związany jest nowy gatunek ważek – szablak krwisty *Sympetrum sanguineum* - którego nie stwierdzono przed laty. Ważki te są typowe dla zbiorników astatycznych, pospolite i nie podlegają ochronie.

Fot. 7. Astatyczny zbiornik wodny w pn-zachodniej części analizowanego terenu.

Wspomniane nawiezenie kruszyw stanowi jedyną widoczną zmianę w miejscowym krajobrazie. Zasadnicza część terenu planowanej budowy stanowi obecnie płaski, pozbawiony roślinności plac. Powstał on w miejscu istniejącego tu wcześniej, łagodnie nachylonego stoku, porośniętego dość skąpą roślinnością zielną. Tym samym zniknęła dość duża powierzchnia środowisk owadów i innych bezkręgowców wymienionych w opracowaniu z 2018 roku.

Fot. 8. Rozległy, utwardzony kruszywem plac, stanowiący właściwe miejsce planowanej budowy.

Opisana zmiana wpłynęła także na lokalne ukształtowanie terenu. Miejsce planowanej instalacji ma teraz wyższą rzędną, zbliżoną do pobliskiego nasypu kolejowego. Jego stoki są strome, szczególnie od strony zachodniej, gdzie utworzyła się wysoka skarpa.

Fot. 9. Stromy stok nawiezonego materiału od strony zachodniej.

U podnóża skarp nadal rozwijają się płaty roślinności zielnej i zadrzewienia, o charakterze tożsamym ze stwierdzonym w 2018 roku.

Fot. 10. Nienaruszona roślinność u stóp skarpy nawiezionego materiału skalnego.

Na powierzchni nadal pojawiają się też zwierzęta pochodzące z zewnątrz, zwłaszcza dziki. Trwające migracje jesienne ptaków pozwalają uzupełnić listę obserwowanych gatunków o sójkę *Garrulus glandarius*.

Fot. 11. Tropy dzików *Sus scrofa*.

Podsumowanie

Na przestrzeni ponad 3 lat, jakie upłynęły od poprzednich badań terenowych, przyroda analizowanego terenu nie zmieniła się zasadniczo. Największa zmiana związana jest z nawiezieniem kolejnych, znacznych mas skalnych, które utworzyły płaski plac w miejscu planowanej budowy instalacji. Ilość nawiezionego materiału była tak duża, że doszło tu do zmiany lokalnej konfiguracji terenu, który niemal zrównał się wysokością względną z pobliskimi torami kolejowymi.

Należy pamiętać, że już wcześniej powierzchnia terenu składała się z pochodzących z zewnątrz gruntów obcych. Wtórny jest także charakter miejscowej roślinności. Miejsce nawiezienia nowego materiału jest obecnie jej pozbawione. Wcześniej pokrywała je opisana w raporcie z 2018 roku rzadka murawa roślin zielnych.

Pozostała część terenu, okalająca utwardzony plac planowanej budowy zachowała wcześniejszy charakter. Nie ma zatem powodu spodziewać się, że w ciągu ostatnich lat nastąpiła znacząca przebudowa składu gatunkowego roślin i zwierząt, których nie można było stwierdzić ze względu na porę roku. Otoczenie planowanego zakładu nadal porastają zbiorowiska wysokiej roślinności zielnej o charakterze ruderalnym oraz zadrzewienia. Większość ze stwierdzonych 3 lata temu gatunków chronionych była związana właśnie z tymi obrzeżami, w tym zwłaszcza z zadrzewieniami. Zadrzewienia te pozostają w formie niezmienionej, z wyjątkiem ich postępującego zaawansowania wiekowego. W niewielkim stopniu zaznaczył się także wzrost młodych, pochodzących z samosiewu drzew na terenach otwartych. Dalsza sukcesja w tym kierunku będzie sama z siebie preferowała gatunki leśne, kosztem ekotonowych i otwartego krajobrazu. Na podkreślenie zasługuje zachowanie jedyne na całej powierzchni zbiornika wodnego, który znajduje się obecnie u samej podstawy nasypu nowego materiału skalnego.

Na razie jednak nie ma powodów do oczekiwania zmian, które prowadziłyby do weryfikacji wniosków dotyczących oddziaływania inwestycji na przyrodę. Prawdopodobieństwo pojawienia się jakichkolwiek nowych gatunków, które mogłyby wykluczać możliwość realizacji inwestycji jest praktycznie zerowe. Tym samym nadal wydaje się ona w pełni dopuszczalna.